

barzers aglutinat en *esbarzers*. I tant o més hi haurà la influència de l'important verb *esbarzerar*, on *es-* consisteix en un *EX-* privatiu. N'hi ha prou que ens fixem en les dates. En el substantiu *esbarzer* la síl·laba *es-* no es documenta fins al S. XIX; en el verb que significa 'arrencar la bardissa, tallar els esbarzers' el tenim sovint des de primers del S. XV: «un day(II) d'esbarzerar» en inventaris de 1410 i 1417, «una podadora e un dall d'esbarzerar» en un de vigatà de 1494; i ja el *DAG.* cità «esbarserant-se dins un espès *berser*» en les Faules d'Isop del S. XVI, amb contrast eloqüent entre la *b-* del substantiu i el prefix del verb; car evidentment podem endevinar que el qui feia això no podia deixar de dur algun totxo o podadora que, aterrant la planta, li expedís el pas.⁶

El detall de les dades que he recollit sobre la pronúncia amb *-z-* i amb *-ç-* és el següent. *Bárša* a tots els pobles de Cardós i Vall Ferrera (a Àreu i Esterri la de móres, a Tor i Esterri la més punxent que s'enfila o arrossega, 1932-34). Des d'allà seguint a l'O. i al Sud: Borén (1959), Montenartó (1958), Sarroca de Bellera, Pont de Suert, Benasc;⁷ *bárða* a Llaguardes (1957), i *bárša* fins a Fraga (*BDC* IV, 39); *barsé* a Barravés (*BDC* VI, 37), *barsé* a Mont-ros de Flamicell (1958), *barþé* a Alins de Llitera (1965). D'altra banda «*abarsa* 'esbarza'» en el Segre Mitjà (Montanyà, *Top. de Ponts*, 212). A l'Est i Sudest de Lleida trobo encara la sorda; però des d'aquesta latitud ja s'enrareix molt el primitiu en *-a* i tendeix (com en cat. central) a generalitzar-se *-er*: *abarsé* a Penelles i a Artesa de Lleida (1964), i fins a Almatret (1935); mentre que en altres punts de les Garrigues ja apareix *al-* (> *au-*): *aubarsé* a La Granadella (1935).

La *-z-* torna a predominar des d'aquesta latitud cap al Migdia, i ara fins en els parlars occidentals: *azbarzè* Borges Blanques, Pobla de Cérvoles, *azbrazé* Rasquera; *brazerál* «malesa» a Tortosa (*BDC* III, 89) i a Onda (*AlcM*); *albarzè* Sorita, Vilafamés. Passada la capital: *albarzèr* a Carlet, Sueca, Beniarbeig-Segària, Vallada, Castelló de Rugat, Alcoi,⁸ Cocentaina, Alcala de la Jovada, Vall d'Ebo, *ambarzèr* Benasau (1962-3), i de nou *albarzerét* fins a Ibi (1963).

L'àrea del cat. occid. *barça* segueix, des de Benasc a l'Oest, per Aragó. Allà ja en tenim documentació antiga: *barças* en un doc. de Jaca a. 1502 (*ArchFil Arag.* X, 364.58); i el mot està pressuposat per un derivat, l'any 1242, a Osca: «(con la condició de que planten en él vides y árboles) et tapietis dictum ortum de dos filas de tapia, bien concludida y *barzada*» (*Homenaje MzPi.*, 1925, 241), que Gili explica «de *barza*, maleza, obstáculo o estorbo de ramas o espino, para impedir el paso». Avui ens testifiquen «*barza*: zarza», Coll Altabás a Binéfar, Borao per a Aragó en general, Bosch *barceros* 'romequeres' per a Fonz (*AORBB* II, 257). Jo anoto *bárða* a Foradada de Toscar,⁹ Berbusa i Saravillo; *bárðas* de móra a Bielsa i a Panticosa (1965-66); *barðál* 'esbarzer' a Plan, Gistaín i Bielsa (*BDC* XXIV, 161).

Del problema etimològic ja s'ha parlat molt, i jo mateix l'he tocat, més o menys de ple, en els articles

BALSA II i ZARZA (especialment 856, n. 3) del *DCEC*, i en *BARDA* supra (aquí V., especialment sobre *barta* i *bartal*, la nota 8). Rebutjo ja allà suficientment (IV, 854a) l'opinió (insostenible i més aviat tanguencial) de M-L. (*RFE* VIII, 232). Les notes més recents de M. Roy Harris (*RPbCal.* XXIII, 1970, 529-48) i Hubschmid (*Pyr-w. vorrom.*, 59) aporten poc de nou. Mesclant-ho, sobretot l'últim, amb desencerts, que ja indico en *BARDA*; i el primer, amb presentació nova, i interessant, de fets ja coneguts.

Les aportacions més útils foren la de Spitzer (*LexikK.*, 27), on assenya la el parentiu amb occità *bartàs* «hallier, buisson» i hisp-amer. (principalment colombià) *barzal* (*balsar*) «terreno cubierto de zarzas y maleza» (en cronistes d'Índies des de 1540);¹⁰ i d'altra banda Rohlf's (*RLiR* VII, 152; *ZRPb.* LII, 72, 74), que abundant en les mateixes idees, i tot relacionant-lo amb oc. ant. *barta* «broussaille», gascò id. «bosquet, touffe d'arbres», Merencs *bartigal* «endroit couvert de broussailles», conclou que l'arag. *barza* i el nostre mot suposen un *BARTIA ampliació del tipus occità *barta*.

L'existència d'una connexió amb oc. *barta* em sembla, en principi, un punt adquirit en ferm, mentre no oblidem que també hi ha relació amb *BARDA* i els seus derivats *bardissa* i *barder*. Parlem, doncs, de *barta*, i precisem-ho, tot plantent-nos que no ens en vagi dir res el *PSW* i quasi res M-L. (només breu article en el Supl. al *REW.*, 9643 limitant-se a declarar-lo pre-tomà). Que és un mot molt antic, arrelat i de considerable extensió dins el domini occità és clar per les dades de Rayn. (II, 189b) i Brunel.

Definit allà «hallier, broussailles, bocage», amb documents de 1080 («cum terris et *barta*, hoc est *silva*»), 1316 i 1409; i en dos trobadors secundaris i poc antics, tots ells de mal localitzar, si bé fan l'efecte de correspondre tots ells a la part Sud central del domini. Brunel hi afegeix documents de 1176, 1186, 1196 i 1200, on apareix amb lleus variacions una frase com «boscz e *bartas* e vineas e pradz», en donacions i vendes, que té tot l'aire d'haver-se tornat quasi formulària; totes localitzades en el «Tolosà», si bé més aviat a l'Est que no al Sud o Oest de Tolosa: d'un, precisa que és d'entre el Tarn i la Garona, un altre parla de Lavaur, que ja és del Tarn; també el tenim en el *Bestiari* p. p. la Crestomatia d'Appel (125.74, 75, llengua de c. 1200-1250, també llgd. meridional més aviat que central): «erissó se met en las grans *bartas* et las grandas rodas d'espinas, que no'l puesca hom pendre e --- que dins la *barta* puesca menjar» (les pomes d'un *pomier*): no és doncs esbarzer, ni tan sols mera bardissa, sinó un bosquet espinós i embardissat.

De l'article *barto* «broussaille, buisson, bosquet», i dels seus derivats en el *TdF*, es desprèn en primer lloc que és un mot estrany al llenguatge mistralenc, a les dues vores de la vall del Roine, a tot el domini provençal, i que arriba poc o gens fins al llemosí i l'alvernès. Mistral el qualifica de mot del Narbonès i Gascunya, i afegeix que com a cognom és propi de Gascunya, Bearn i Rosselló;¹¹ per les seves cites veiem que *bartàs* i *bartassoù* foren usats pel montepe-